

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Salla Simukka
VALKEA KUIN LUMI

Copyright © 2013 Salla Simukka
Original edition published by Tammi Publishers
Serbian edition published by agreement with Tammi Publishers and
Elina Ahlback Literary Agency, Helsinki, Finland
Translation Copyright © 2015 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01357-3

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

SALA SIMUKA

BELA KAO SNEG

PREVOD VLADAN STOJANOVIĆ

BEOGRAD, 2015.

ČETVRTAK, 16. JUN

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased by 1.5 million, from 2.5 million in 1980 to 4 million in 1995. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a major factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major employer of women. In 1980, only 1.5 million women were employed in the public sector, but by 1995, this number had increased to 2.5 million. This increase has been driven by a number of factors, including the growth of the public sector, the increasing participation of women in the workforce, and the increasing demand for public services.

The public sector has also become a major employer of people with disabilities. In 1980, only 0.5 million people with disabilities were employed in the public sector, but by 1995, this number had increased to 1.5 million. This increase has been driven by a number of factors, including the growth of the public sector, the increasing participation of people with disabilities in the workforce, and the increasing demand for public services.

The public sector has also become a major employer of people from ethnic minorities. In 1980, only 0.5 million people from ethnic minorities were employed in the public sector, but by 1995, this number had increased to 1.5 million. This increase has been driven by a number of factors, including the growth of the public sector, the increasing participation of people from ethnic minorities in the workforce, and the increasing demand for public services.

The public sector has also become a major employer of people from the lower social classes. In 1980, only 1.5 million people from the lower social classes were employed in the public sector, but by 1995, this number had increased to 2.5 million. This increase has been driven by a number of factors, including the growth of the public sector, the increasing participation of people from the lower social classes in the workforce, and the increasing demand for public services.

The public sector has also become a major employer of people from the lower income groups. In 1980, only 1.5 million people from the lower income groups were employed in the public sector, but by 1995, this number had increased to 2.5 million. This increase has been driven by a number of factors, including the growth of the public sector, the increasing participation of people from the lower income groups in the workforce, and the increasing demand for public services.

The public sector has also become a major employer of people from the lower education levels. In 1980, only 1.5 million people from the lower education levels were employed in the public sector, but by 1995, this number had increased to 2.5 million. This increase has been driven by a number of factors, including the growth of the public sector, the increasing participation of people from the lower education levels in the workforce, and the increasing demand for public services.

The public sector has also become a major employer of people from the lower health status. In 1980, only 1.5 million people from the lower health status were employed in the public sector, but by 1995, this number had increased to 2.5 million. This increase has been driven by a number of factors, including the growth of the public sector, the increasing participation of people from the lower health status in the workforce, and the increasing demand for public services.

Glas Širli Menson ispunjavao je Lumikine uši. Savetovala ju je da sluša samo tužne pesme, da traži utehu isključivo u crnim noćima i lošim vestima. Sunce je sijalo na savršeno bistrom nebu. Znoj joj je curio niz leđa na 28 stepeni Celzijusa. Ruke i noge bile su joj lepljive. Osetila bi so kad bi liznula spoljni deo dlana. Svaki kaiš na sandalama činio se suvišnim. Tabani i prsti na nogama čeznuli su za slobodom.

Sela je na kameni zid i izula sandale. Podigla je noge i s uživanjem promrdala prste. Grupa japanskih turista zurila je u nju. Nekoliko mladića se zakikotalo, kao da su prvi put videli gola stopala. *Zdravo, ja sam iz zemlje Mumina. Mumini ne nose cipele.*

Nije padala kiša kao u pesmi. Pet dana nije bilo ni kapi kiše.

Nije mogla da peva sa Širli, zato što bi to bila laž. Mogla je da bude srećna i bez kiše. Kao u ovom trenutku. Sunce je sijalo. Bila je srećna. Nije htela zamršen život. Nije se

osećala dobro samo kad je sve išlo naopako. Širli može da zadrži svoje beznadno i turobno raspoloženje. Isključila je muziku. Dozvolila je da joj ćeretanje turista ispuni uši.

Italijanski, španski, američki engleski, nemački, francuski, japanski, ruski. Teško je razbiralala pojedine reči u vavilonskoj mešavini jezika. S rečenicama je išlo još teže. To joj je odgovaralo, zato što nije morala da se usredsredi na trivijalno ponavljane banalnosti. Znala je šta će većina ljudi reći na ovom mestu.

Kakav pogled!

I bio je veličanstven. Bilo bi besmisleno poricati tu činjenicu. Pogled na Prag oduzimao je dah. Videla je krovove pokrivene crvenim crepovima, vrhove drveća, crkvene zvonike, mostove i blistavu Vltavu. Grad ju je očaravao. Ni posle pet dana nije mogla da se navikne na ovu panoramu. Svakodnevno se pela na vidikovac da bi osmotrila grad i osetila neobjašnjivu radost.

Možda se tako osećala zbog slobode koja je proisticala iz izdvojenosti i samoće. Bila je sasvim sama. Nikom nije podnosila račune. Niko je nije zvao niti se iko raspitivao za njene planove. Nije imala ni najmanju odgovornost ni prema kome. O pripremi za poslednju godinu srednje škole i o radu u drugoj polovini leta razmišljaće po povratka u Finsku. Postojala je samo ona, bleštava vreline i grad, bogat slojevitom istorijom.

Bio je 16. jun. Još nedelju dana odmora u Pragu delilo ju je od povratka u Finsku i od tradicionalne proslave letnje dugodnevice s proširenom porodicom, na

arhipelagu Turku. Nije znala kako da odbije poziv kad joj je otac dao do znanja da očekuje njeno prisustvo na porodičnoj svetkovini. Nema nikakvih drugih planova, zar ne? Nije iznajmila kolibu s prijateljima? Nema specijalnih planova, sa specijalnom osobom?

Ne, nema. Više bi volela da provede dugodnevicu u svom stanu, sama, osluškujući tišinu. Nije želela da sluša pijane, radosne pesme, da jede mlade krompiriće ili haringe. Nije htela da glumi vrednu i skromnu učenicu, da se učtivo smeši i čavrlja, da daje neodređene odgovore na predvidljiva pitanja o budućnosti i momcima i da odguruje od sebe rođake s kojima nije bila u krvnom srodstvu, koji bi je predugo grlili.

Znala je da roditelji zbilja žele da je vide. Samo tri i po meseca prošlo je od njenog boravka u bolnici, u koju je dospela zbog prostrelne rane na butini. Imala je sreće da ju je metak samo okrznuo. Promrzline od ležanja u snegu bile su mnogo ozbiljniji zdravstveni problem. Sukobila se s mrežom krijumčara droge zbog nastojanja da reši zagonetku kese za đubre pune krvlju natopljenog novca, bačene u zadnje dvorište njene drugarice Elise. Pratila je Elisinog oca, potkupljenog policajca iz odeljenja za narkotike. To ju je odvelo na raskošnu zabavu u brižljivo čuvanoj rezidenciji. Tamo je saznala da iza Polarnog Medveda, vođa krijumčarskog lanca, u stvari stoje dve žene, identične bliznakinje. Morala je da pobegne kad ju je prepoznao Boris Sokolov, kriminalac u službi Polarnog Medveda.

Sokolov i Elisin otac završili su iza rešetaka zahvaljujući njenom svedočenju. Bliznakinje nisu pronađene. Posle martovskih događaja odlučila je da više nikad ne zabada nos u tuđa posla. Gonili su je najnemilosrdniji kriminalci, za dlaku je izbegla smrzavanje u zamrzivaču, upucali su je... Hvala lepo, to je bilo sasvim dovoljno. Više neće biti krvi. Više neće biti uhođenja ili bežanja kroz sneg u klizavim vojničkim čizmama, u strahu za goli život.

Mama i tata su jedno vreme tražili da bude s njima u Rihimekiju, severno od Helsinkija. Nagonili su je da se odrekne stančića u Tamperu. Nije htela da popusti. Čitavog proleća raznosila je novine da bi zaradila za kiriju. Ubedila je roditelje da zadrži stan „za svaki slučaj“. Prvih nekoliko nedelja nakon izlaska iz bolnice nije mogla da se izbori za dozvolu da u njemu prenoći. Zato je pristala da svakodnevno putuje vozom od Tampera do škole. Roditelji su s vremenom shvatili nepraktičnost tog aranžmana. Dozvolili su joj da polako vrati stvari u stan. Jedno noćenje preobrazilo se u drugo, a drugo u treće. U maju je obznanila da će samo povremeno svraćati u Rihimeki. Biće tako i nikako drugačije. Roditelji su ćutke prešli preko toga. Kako su mogli da je spreče kad se praktično izborila za status odrasle osobe? Plaćaće stanarinu od ušteđevine i skromne učeničke stipendije ako bude morala.

Htela je da se odmori posle završetka školske godine. Rezervisala je avionsku kartu za Prag, potražila jeftino

prenoćište u hostelu, spakovala najneophodnije stvari u ranac i krenula na put.

Čvor u stomaku razvezao joj se odmah po uzletanju aviona. Provešće izvesno vreme van Finske, daleko od večito zabrinutih roditelja i od ulica na kojima bi se ponekad trгла kad bi videla čoveka u crnoj odeći. Odvajkada se borila sa strahom. Mrzela ga je. Oslobodila se teških nevidljivih lanaca čim je izašla iz aviona na praškom aerodromu. Uspravila se i zgrabila sigurnijim korakom.

Zbog toga je bila srećna. Zbog toga je okretala lice suncu i s osmehom zatvarala oči. Udisala je arome srednje Evrope. Iz ranca je izvukla dopisnicu s fotografijom Karlovog mosta pod noćnim osvetljenjem. Odlučila je da napiše kratku poruku Elisi, koja se sad zvala Džena, zato što su majka i ona promenile imena. Samo tako su mogle da ostanu bezbedne nakon onog što se desilo Elisinom ocu. Ali Lumiki je Elisu i dalje smatrala Elisom.

Živele su u Ouluu, na severu Finske. Elisa je učila za kozmetičarku. Povremeno je pisala Lumiki, da bi je obavestila šta joj se događa. Pisala je kako se konačno odlučila da poseti oca u zatvoru i kako nije bilo onoliko loše koliko je očekivala. Bilo joj je važno da ga vidi. U pismima se predstavljala kao iznenađujuće staložena i mnogo zrelija osoba. Događaji od prošle zime nagnali su je da odraste i preuzme odgovornost. Više nije mogla da bude tatina plitkoumna ljubimica obasipana parama. Nova uloga joj je, za divno čudo, više pristajala od

predašnje. Lumiki je bilo drago što se njena prijateljica dobro snalazi u izmenjenim okolnostima.

Elisa joj je i omogućila ovo putovanje. Poslala joj je hiljadu evra iz one kese bačene u njeno dvorište. Preostalih dvadeset devet hiljada predala je policiji. Lumiki je roditeljima rekla da je putovanje platila ušteđenim novcem. Elisin dar omogućio joj je da ne dira ušteđevinu. Laknulo joj je kad je rešila da potroši krvavi novac, koji joj nije davao ni trenutak mira u tajnom pregratku garderobera.

Senka joj je iznenada pala preko lica. Miris tamjana, s naznakom sapuna od konoplje, nadjačao je gradski vonj. Otvorila je oči i ugledala pored sebe devojkicu u dvadesetim godinama. Nosila je lanene bele pantalone i široku košulju dugih rukava od istog materijala. Uplela je smeđu kosu u dve kike. Vezala ih je oko glave i napravila krunu. U njenim sivim očima ogledala se nesigurnost. Gužvala je kožni kaiš izandale torbe boje konjaka.

Lumiki se blago uzrujala.

Nekoliko puta je već videla tu devojkicu, koja je očigledno mislila da je neopaženo prati. Iznova su se sretale oko gradskih znamenitosti i na raskršćima Starog grada. Uvek je bila sama. Nekoliko godina starija devojkica verovatno je bila neka vrsta hipika u potrazi za saputnicom s kojom bi sedela u parkovima, cugala jeftino crveno vino i razglabala o dubokoj povezanosti svega u vaseljeni.

U tom nije bilo ničeg lošeg, ali je Lumiki došla u Prag da bi bila sama. Nije bila raspoložena za sklapanje novih prijateljstava.

Znala je šta će joj reći kad je devojka otvorila usta. Biće kratka, ućtiva i hladna. Hladnoća uvek pali.

Drugačija vrsta hladnoće uspela se uz Lumikinu kičmu kad je devojka završila rečenicu. Naježila se, uprkos letnjoj vrućini.

„Jag tror att jag är din syster.“

Mislim da sam tvoja rođena sestra.

Ja sam tvoja krv. Ja sam tvoje meso. Ti si moja krv. Ti si moje meso.

Mi smo jedna porodica. Mi smo majke i očevi, roditelji i deca, sestre i braća, tetke, ujaci i rođaci. U nama teče ista krv i ista sudbina, jača od planina i dublja od mora. Bog nas je stvorio kao jednu porodicu, pripadnike isti svete pastve.

Uхватimo se za ruke. Sestre i braćo, naše vreme će uskoro doći. Isus nas priziva sebi. Bez oklevanja ćemo se odazvati njegovom pozivu. Ne plašimo se. Naša vera je jaka.

Naša vera je bela kao sneg. Čista je i sjajna. Ne ostavlja prostora za sumnju. Naša vera je kao svetlost koja će zaslepiti grešnike svojim sjajem. Naša vera će ih sagoreti, kao požar strnjiku na pokošenom polju.

Mi smo porodica koja će uvek biti jedinstvena. Mi smo Sveta Bela Porodica. Naše strpljenje će uskoro biti nagrađeno.

2

Devojka je pogledom premeravala stolove, suncobrane i lica turista u kafeu. Milovala je čašu ledene vode tankim belim prstima. Povlačila je linije po vlažnoj površini. Otpila je samo jedan gutljaj, dok je Lumiki sasula u sebe dve velike čaše vode i šoljicu crne kafe.

Sedele su u bašti basnoslovno skupog turističkog kafea, u dvorištu zamka, zato što je bio jedino pristojno mesto u okolini. Lumikin um se posrćući vrteo u krug. Nije znala kako da formuliše desetine pitanja koja su se sudarala, boreći se za primat u njenoj glavi.

„*Jag måste kanske försöka förklara...*“*, nesigurno će devojka, glasom jedva jačim od šapata.

Da, molim te, objasni!

Lumiki je ćutala. Pustiće je da ispriča svoje. Neće je prekidati pitanjima.

* *Vidim da mora da pokuša da ti objasni* (šved.). (Prim. kor.)

*„Jag har... kan jag prata engelska? Min svenska är lite... dålig.“**

Pričaj engleski ako boga znaš! – mislila je Lumiki, klimajući glavom. Devojka je govorila s češkim naglaskom i švedski joj očigledno nije bio maternji. Sigurno je postojao razlog zbog kog se obratila Lumiki na švedskom.

„Zovem se Lenka. Imam dvadeset godina“, nastavila je.

Lumiki je posmatrala njene prste, koji su nastavljali nervozni ples po čaši s vodom. Opazila je bledu udubinu na domalom prstu leve ruke, na prstenjaku, možda trag prstena koji je dugo nosila.

Lenka je rekla da je čitav život provela u Pragu i da je živela s majkom dok ona nije umrla. Tada je imala petnaest godina. Majka je stradala u nesrećnom slučaju, po noći je pala u reku.

Neko vreme je preko glava turista ćutke posmatrala crkvu. Nastavila je priču.

„Odonda se... drugi ljudi brinu o meni. Imam novu porodicu.“

„Da li si udata?“, pitala je Lumiki.

Lenka je oštro odmahнула glavom.

„Ne, ne, ništa slično. Dobri ljudi su me prihvatili, to je sve. Veruješ li u ljudsku dobrotu?“

Pitanje je postavljeno tako iznenada, i s takvom iskrenošću, da je Lumiki morala da gucne kafu da bi dobila na vremenu.

* *Ja ima... mogu da govori engleski? Jer švedski je malo... loša (šved.). (Prim. kor.)*

„Verujem u dobra dela. I u dobre namere.“

Lenka ju je pogledala pravo u oči. Lumiki nije mogla da protumači njen izraz.

Da li je izgledala zamišljeno ili ratoborno? Želela je da Lenka pređe na stvar, ali nije htela da je požuruje.

Čehinja kao da joj je pročitla misli, i nastavila: „Kad sam bila mala, majka mi ništa nije govorila o ocu, iako sam je izluđivala pitanjima. Govorila mi je samo: *Nemaš oca*. Znala sam da laže. Svi imaju oca. U desetoj me je posadila u stolicu i ispričala da je jednog leta pre jedanaest godina upoznala turistu. Bio je iz Finske, a govorio je švedski. Ime mu je Peter Anderson.“

Lumiki je ponovo bilo hladno, iako ih je topli vazduh obavijao kao električno ćebe. Automatski je počela da traži očeve crte na Lenkinom licu. Ima li sličnosti u pravom i uskom nosu? U tamnim obrvama? U liniji vilice? Na trenutke joj se učinilo da vidi očevo lice kako titra ispred Lenkinog. Vizija je brzo iščezla.

„Majka je njihov odnos opisala kao kratak i žestok. Imao je suprugu u Finskoj. Podrazumeva se da sam bila greška, ali majka je odlučila da me zadrži. Nije ga obavestila o mom rođenju – mislim oca. Poslala mu je moju fotografiju tek kad sam napunila dve godine.“

Zastala je i pohlepno otpila gutljaj vode. Činilo joj se da se stolica ljulja ispod nje. Čula je Lenkine reči, ali ih je s teškoćom probavljala. Njen otac ima još jednu kćer. I ona sedi preko puta. Ova devojka je njena starija sestra.

„Otac je želeo da me upozna, ali majka je odbila da mu izađe u susret. Godinama je slao pisma, dopisnice, poklončiće i novac. Nikada mu nije odgovorila. Pisma su počela da se proređuju i sasvim presahla. Majka mi je ispričala o ocu, ali nije pomenula pisma. Pronašla sam ih u dvanaestoj godini, u kutiji iza posteljine u ormanu. Imala sam samo nekoliko minuta da ih pogledam jer je majka ljutito uletela u sobu i optužila me za uhođenje. Dograbila je kutiju i bacila je u vatru. Nestala je u plamenovima sa svim što je bilo u njoj. Plakala sam čitave noći.“

Lenka je govorila jednoličnim, piskavim glasom. Samo su drhtave ruke odavale koliko joj ispovest teško pada. Dugo je ćutala, zato što nije znala kako da nastavi priču.

Pored njih je bila bučna grupa italijanskih školaraca. Dečaci su pili koka-kolu. Takmičili su se u jačini podrigivanja. Američki par se bučno žalio kako je teško preračunavati evre u dolare. Pitali su se da li dobro prolaze pri kupovini. Lumiki je sve to čula, ali kao iz velike daljine, iz druge dimenzije.

Lenkina priča nalikovala je deliću slagalice, koji se iznenada pojavio i popunio rupu koju je odvajkada osećala u sebi. Oduvek je znala i osećala da njena porodica nešto krije, nešto krupno, o čemu niko nije hteo da razgovara. To nešto ispunjavalo je prostorije zajedničkog doma. Ponekad je bilo tako gusto da su jedva disali. Očitavalo se u očevoj nervози, majčinim tužnim i vlažnim očima, u razgovorima koji bi se naglo prekinuli kad bi ušla u sobu.

Bilo joj je teško da poveže nenadano otkrovenje s ocem. Peter Anderson je veoma suzdržan čovek, pribran i besprekoran u svakom pogledu. Ali mnogi ljudi imaju javno i privatno lice. Kod kuće bi pokazivali tugu, umor i kajanje, koje su uistinu osećali, smejali bi se i opuštali u krugu porodice. Lumiki je pak oduvek imala utisak da otac ima samo javno lice. Bio je isti u svakom okruženju. Obitavao je u debeloj snažnoj ljušturi.

Da li je imao nedoličnu vezu u Pragu? Da li je bio sposoban za takvu vrstu strasti? Nikad nije rekao da je posetio Prag. To je bilo neobično. Očekivalo bi se da joj pre polaska na put skrene pažnju na znamenitosti koje ne bi smela da propusti.

Lenka je govorila o Peteru Andersonu kog Lumiki nije poznavala. To nije moralo ništa da znači. Sasvim je moguće da otac raspolaže njoj nepoznatim licima. Da li je moguće istinski poznavati nekog? Čak i najbliže?

„Mislila sam da posle majčine smrti neću više ništa saznati o ocu. Imala sam samo ime Peter Anderson i saznanje da živi u Finskoj i govori švedski. Ime je bilo pre-više često da bi mi bilo od pomoći. Tada sam te ugledala.“

„Ali kako si znala da sam ja tvoja rođena sestra?“ Lumiki je morala da je prekine. „Nikad se dosad nismo srele.“

Osmeh je prvi put zatitrao na Lenkinim usnama.

„Videla sam tvoju fotografiju pre no što je majka sve spalila. Imala si osam godina. Na poledini je pisalo: *Din lillasyster Lumiki. Tvoja mlađa sestra Lumiki.* Fotografija

mi se urezala u sećanje, do najmanjeg detalja. Prepoznala sam te čim sam te videla. I dalje mnogo ličiš na devojčicu s fotografije. Pratila sam te da bih bila sigurna da si to ti. Nadam se da se ne ljutiš na mene.“

Lumiki je odmahнула glavom. U tom trenutku je shvatila da nije sasvim sigurna šta demantuje.

Znala je samo jedno, da posle ovoga više ništa neće biti isto.

3

Kosa joj je smeđa kao Lumikina, ali više mišja nego jantarna. I duga. Verovatno bi joj popala po leđima kad bi rasplela kike. Lumikina kratka frizura oblikovana je po ugledu na Keri Maligan, a Lenkina kosa nema prepoznatljiv uzor. Smeđa kosa je pritom najčešća prirodna ženska boja kose u srednjoj Evropi.

Lenkine sive oči su malo tamnije od Lumikinih. Možda gornja usna ima istu meku krivinu. Lice joj je drugačije, s višim čelom. Lumikin nos je kraći i manji od Lenkinog.

Slične su visine. Lenka je možda dva i po centimetra viša. Stajale su ispred ogledala u toaletu kafea i proučavale odraze. Lenka je držala Lumiki za rame, a Lumiki se osećala nelagodno zbog toga. Nije volela da je dodiruju stranci. Branila je svoj prostor čak i od poznatih ljudi. Samo malom broju osoba dozvoljavala je da se primaknu dovoljno blizu da je dodirnu. Lenka ju je pak snažno stiskala. Lice joj je belo, poput prstiju. I Lumiki ima svetao ten.